

М.М. Філоненко

СИСТЕМАТИЗОВАНИЙ РОЗГЛЯД ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ СИСТЕМ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЇХ ОРІЄНТАЦІЇ НА ОСОБИСТІСНЕ СТАНОВЛЕННЯ СТУДЕНТА-МЕДИКА

У статті здійснено аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми особистісного становлення фахівця і роль психолого-педагогічних технологій навчання в цьому процесі. Виокремлено та систематизовано інноваційні психолого-педагогічні системи навчання та визначено їхні орієнтації на особистісне становлення студента-медика. Зроблено акцент, що важливою умовою здійснення розвитку особистісних структур студента-медика є організація адаптивно-динамічного навчання з метою формування означених структур. Репрезентовано новий підхід до процесу і структури учіння студентів у вищій медичній школі, виокремлено та описано базові форми навчальної діяльності, етапи їх завоювання, здійснено вихід на розуміння знань, побудову та структурування навчальних завдань як моделей особистісного становлення майбутнього фахівця.

Ключові слова: психолого-педагогічні технології, особистісне становлення, студент-медик, учіння.

Постановка проблеми. Безперервна медична освіта потребує постійного оновлення й удосконалення як якості її змісту, навчальних планів, навчальних підручників, так і впровадження інноваційних психолого-педагогічних систем навчання, інтерактивних методів та методичних прийомів, врахування психолого-педагогічних умов професійно-особистісного розвитку студента-медика. Саме тому особистісне становлення студента-медика потребує виокремлення та реалізації основних інноваційних психолого-педагогічних систем, дотримання яких сприятиме підвищенню ефективності розвитку психологічних особистісних структур.

Метою нашої статті є виокремлення і систематизований розгляд інноваційних психолого-педагогічних систем навчання, а також визначення їх орієнтації на особистісне становлення студента-медика.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробки та впровадження сучасних технологій навчання в освіті подано в роботах Г. Балла, О. Винославської, М. Євтуха, В. Кременя, С. Максименка[5], Е. Машбиця, А. Пригожина, М. Поташніка, М. Смільсон, А. Фурмана, Ю. Швалба та ін., у яких розкриваються системно-діяльнісний та психолого-генетичний підхід як теоретико-методологічна основа дослідження психолого-освітніх проблем вищої школи.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дає можливість підійти до розуміння особистісного становлення майбутнього фахівця, що розвиток особистості здійснюється в діяльності, керованій системою мотивів, властивих даній особистості. Ми розглядаємо становлення як безперервний процес цілеспрямованої прогресивної зміни особистості під впливом соціальної взаємодії і власної активності в самовдосконаленні та самоздійсненні. Особистісне становлення також базується на таких поняттях, як соціальна ситуація розвитку та провідна діяльність. Зупинімося на останній категорії провідної діяльності, оскільки, за словами О.М.Леонтьєва, “це така діяльність, яка зумовлює головні зміни в психічних процесах і психологічних особливостях особистості на даній стадії її розвитку” [4, с.23].

© М.М. Філоненко, 2015

Виклад основного матеріалу дослідження. У нашому дослідженні провідну роль, яка відіграє визначальну функцію, є навчальна діяльність студента. Провідна діяльність має такі ознаки:

- від неї залежать психологічні новоутворення;
- в її формі виникають і розвиваються нові види діяльності;
- в ній виникають і формуються психічні процеси.

Основними психологічними новоутвореннями, які забезпечує навчальна діяльність студентів, є професійна спрямованість, професійні вміння, клінічне мислення, професійні цінності, психологічна та особистісна готовність до діяльності лікаря.

Процес особистісного становлення майбутніх лікарів у процесі навчання у вищому медичному навчальному закладі суттєво відрізняється від потреб сучасного етапу розвитку вищої медичної освіти. Слідом за Л.Виготським ми зазначаємо провідну роль навчання в розвитку особистості. У педагогіці вищої медичної школи акцентується увага на тій формі взаємодії між викладачем і студентом, в якій найбільш виразно реалізується новий тип соціальних відносин – суб'єкт-суб'єктний, що висуває на перший план проблему творчої активності особистості, у даному випадку в професійній сфері. Не менш відомим фактом є і те, що ефективність і змістовність застосування такої взаємодії в структурі педагогічного процесу багато в чому визначаються особливостями її організації. Очевидно, що стосовно предмета даного дослідження процес особистісного становлення майбутніх лікарів також безпосередньо пов'язаний із специфікою організації освітнього процесу у вищому медичному навчальному закладі.

Викладаючи вихідні положення організації експериментального навчання лікарів, ми прагнули враховувати найсучасніші вимоги, тенденції як самої системи професійної підготовки, так і фахової практичної діяльності шляхом звернення до передового психолого-педагогічного досвіду.

При побудові експериментального навчання, що має на меті управління процесом особистісного становлення майбутніх лікарів, ми дотримувалися таких принципових міркувань.

Важливим аспектом сучасної побудови вищої медичної освіти має бути врахування психолого-педагогічних умов, які сприятимуть особистісному становленню майбутнього лікаря, адже особисте становлення – це не засвоєння знань, способів діяльності, а формування стійкої системи ціннісних орієнтацій, активної життєвої позиції, пізнавальної активності. Із цією метою необхідно зазначити новий підхід до процесу і структури учіння студентів у вищій медичній школі, виокремити й описати базові форми навчальної діяльності, етапи їх засвоєння, здійснити вихід на розуміння знань, побудову та структурування навчальних завдань як моделей особистісного становлення майбутнього фахівця.

Ідеологія формування особистості майбутнього фахівця як мета і результат освітньої системи сьогодні становить найбільший інтерес. Виходячи з гуманістичних уявлень, можна виокремити чинники, які не є розвитком особистості, але часто з нею отожднюються.

Основними психологічними новоутвореннями, які забезпечує навчальна діяльність студентів, є професійна спрямованість, професійні вміння, професійне (клінічне) мислення, професійні цінності, психологічна та соціальна готовність до діяльності лікаря.

З огляду на це, при проектуванні навчального процесу в медичному ВНЗ, кінцевою метою якого буде особистісне становлення майбутнього лікаря, ми виходимо з вищеназваних теорій психологічних знань і виокремлюємо серед них діяльнісний хара-

ктер оволодіння знаннями, на якому ґрунтується наша гіпотеза, а саме в активному характері процесу учіння з боку суб'єкта (Д. Дьюї, П. Каптерев, Й. Лінґард) і регуляцію цього процесу самим суб'єктом, тобто результатом учіння є готовність суб'єкта здійснювати відповідну діяльність та регулювати процес її реалізації (А. Бандура, Й. Лінґард). Проте це не просто розпредмечення знань у своїй активності, а й створення умов для впливу на формування структурних компонентів особистості через психологічну перебудову особистості від професійного самовизначення до самореалізації, самоздійснення в навчальній діяльності. Звідси випливає, що навчальну діяльність треба моделювати (конструювати) в спеціальних експериментальних умовах, де б суб'єкти учіння були поставлені в такі умови, щоб самі для себе щось відкривали.

Для вирішення даного завдання з проблем навчання та особистісного становлення фахівця застосовуватимемо експериментально-генетичний метод, запропонований С. Максименком, як засіб навчання шляхом конструювання і моделювання змісту та структури навчальної діяльності студентів, в якій процес майбутньої професійної діяльності розпредмечується й подається як результуюча система знань, вмінь та навичок, і таким чином створюються умови для особистісного становлення майбутніх лікарів.

Визначальними психологічними теоріями, на яких ми будували експериментальне навчання є: теорія провідної діяльності (О. Леонтьєв) [4, с.51-68], теорія навчальної діяльності (В. Давидов, Д. Ельконін) [2, с.245-316], теорія поетапного формування розумових дій (Н. Талізін, П. Гальперін) [1, с.34-78], навчання та розвиток (Г. Костюк), дидактичний принцип навчання на високому рівні складності (Л. Занков), принцип особистісно орієнтованої освіти (Є. Зеєр) [3, с.23], психологія учіння (С. Максименко) [5, с.12-14] та ін.

У практиці медичної освіти на сьогодні залишається використання традиційного когнітивно-центрованого підходу до навчання, який реалізується через інформаційні моделі навчання, проте сучасна підготовка висококваліфікованих фахівців у сфері медицини потребує перебудови системи навчання в напрямі не лише засвоєння предметно-дисциплінарних знань, а й у розвитку особистості майбутнього фахівця і різних форм його мислення в процесі засвоєння знань, оволодіння вміннями та навичками. Це здатний забезпечити відхід від інформаційних моделей навчання та перехід до особистісно орієнтованих моделей навчання. На думку Е. Зеєра, центральною ланкою особистісно орієнтованої професійної освіти є професійне становлення – розвиток особистості в процесі професійного навчання, освоєння професії й виконання професійної діяльності. На початкових етапах професійної освіти джерелом професійного розвитку є рівень особистісного розвитку. На наступних стадіях професійного становлення співвідношення особистісного й професійного розвитку набуває характеру динамічної цілісності. На стадії професіоналізації професійний розвиток особистості починає домінувати над особистісним і визначати його [3, с. 124].

Загалом є доцільним дати характеристику всім моделям навчання в медичному ВНЗ, враховуючи їхню специфіку при побудові власної моделі навчання.

За інформаційною моделлю навчання метою навчання є оволодіння студентами знаннями, уміннями та навичками в їх предметному змісті. При цьому під засвоєнням навчального матеріалу прийнято вважати запам'ятовування знань (“багаж знань”), а що стосується застосування їх на практиці, то означену мету безпосередньо перед навчанням ніхто не ставить, розуміючи, що цього повинно навчити саме життя. Так, дійсно, на практичних заняттях проводяться семінари-практикуми, з елементами інтерактивності, з вирішенням завдань на застосування теорії в різних ситуаціях тощо. Проте на таких заняттях вдається лише фрагментарно, за допомогою окремих прийомів показати мож-

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В МЕЖАХ ВІДКРИТОГО КОМУНІКАТИВНОГО ПРОСТОРУ

лівість використання теоретичних знань на практиці, іншими словами: логіка навчання зводиться лише до отримання суми знань і значної втрати інформації “по ходу навчання”. Сам процес оволодіння знаннями і вміннями за такого підходу не виявляється і не аналізується, не враховується індивідуальний досвід студента, особливості його особистості, що на практиці призводить до відчуження студента від процесу пізнання, знижує мотивацію навчання.

Шлях до вирішення даної проблеми був знайдений П.Гальперінім, автором концепції поетапного формування розумових дій та понять, так званих схем орієнтувальної основи діяльності (ООД), що є деяким розширенням запропонованих автором схем орієнтувальної основи дій. Орієнтована основа діяльності – це фактично образ середовища і образ дії, поєднані в один структурний елемент, на основі якого здійснюється управління діяльністю [1, с.27].

З’явилась можливість створювати нові, більш ефективні методики, які значно пришвидшують процес становлення практичних навичок, що забезпечують рух від навчання до професіоналізму на основі операційних моделей навчання.

Головна відмінність операційних моделей навчання від попередніх, що вчити потрібно не для того, щоб оволодіти сумою знань, а для того, щоб навчитися діяти. Дія завжди є ні чим іншим, як застосування знань у дії. Оволодіння всіма компонентами навчальної діяльності відбувається через спеціально побудовані схеми орієнтовної основи дії (ООД) відповідно до професійних дій лікаря. Через спеціально побудовану систему умов відбувається управління процесом засвоєння, і чим більш психологічно точніше та змістовніше розроблено методику поетапного засвоєння знань, формування вмінь та навичок, тим більш ефективним є процес навчання.

Поряд із позитивними моментами операційної системи навчання є низка критичних моментів при застосуванні її в практичній підготовці студентів-медиків. А саме: використання на клінічних кафедрах схем орієнтовної основи дій, алгоритмів полегшує роботу викладачам, але пізнавальна активність і самостійність особливо сильних студентів зазвичай знижуються, не даючи можливості самостійного пізнавального пошуку, виробленню власних алгоритмів і способів професійних дій.

Третій підхід до навчання, особливість якого полягає в тому, щоб не тільки і не стільки бачити навчальні процедури, навчання способам діагностики, лікування, а й дещо в більшому – сприяти особистісному становленню студентів при збереженні значущості цілей підготовки до професійної діяльності лікаря – це особистісно орієнтований підхід до навчання. В результаті визначальною цінністю при реалізації навчання за даним підходом має бути особистість студента, з наданням можливостей для прояву індивідуальності студента для самопізнання і самовираження. Перед викладачем постає питання вибору засобів та методів роботи зі студентами, які б дали можливість проявити цю індивідуальність. Викладач створює психолого-педагогічні умови для саморозвитку, для усвідомленого оволодіння основ професійної діяльності і розвитку професійного (клінічного) мислення. Саме головне, що визначальними критеріями оцінювання ефективності навчання є показники особистісного зростання студентів. Це виявляється в більш усвідомленому ставленні до навчання, не просто як формальної підготовки до справжнього життя, а як переживання ситуації “тепер і зараз”, що є досить важливим для становлення особистості та формування власної професійної позиції.

Визначальним для нас у проектуванні навчального процесу в медичному ВНЗ є принципи розвивального навчання, висунуті В.В. Давидовим [2] і Д.Б. Ельконінім:

1. Наукові поняття, які створюють загальний принцип вирішення завдань, є головним змістом навчальної діяльності.

2. Засвоєння наукових понять має таку динаміку: аналіз умов їх формування, з'ясування загального принципу, застосування його до конкретних випадків.

3. Принцип змістовного узагальнення: знання загального характеру передують знанням конкретного характеру, здобування знань здійснюється шляхом сходження від загального до конкретного.

4. Науково-теоретичний характер навчальної діяльності. Основним змістом навчання повинні бути наукові, а не емпіричні знання. Теоретичні знання становлять основу мислення і впливають на практичне виконання дій.

5. Засвоєння наукових понять у процесі навчальної діяльності.

У рамках теорії розвивального навчання Д. Богоявленський, Н. Менчинська та інші досліджували проблему формування прийомів засвоєння знань і навчальної роботи. Вони вважають, що засвоєння можливе лише тоді, коли учень активно діє з навчальним матеріалом, засвоює ці знання на практиці. Засвоєння матеріалу пов'язано із застосуванням знань. У процесі застосування знань не тільки розкриваються нові істотні сторони явищ, але й виробляються прийоми розумової праці, створюються уміння мислити. Потрібно оцінювати результати навчання не тільки за знаннями, але і за розвитком розумових процесів і якістю розумової діяльності.

В.В. Давидовим [2] виокремлено поняття теоретичного мислення як нової якості діяльності. На основі сформованого теоретичного мислення і рефлексії закладається складна діяльність з управління своєю навчальною діяльністю, тобто основи саморегуляції. Він також визначив 3 основних положення, які стосуються змісту навчальної діяльності:

1. Засвоєння системи наукових понять.
2. Формування теоретичного мислення.
3. В результаті засвоєння системи наукових понять і формування в учнів теоретичного мислення навчальна діяльність починає мати характер науково-дослідницької діяльності.

Висновок, який був зроблений на основі вищезазначених міркувань, такий: навчальну діяльність треба моделювати (конструювати) в спеціальних експериментальних умовах. Навчальна діяльність – така діяльність, яка веде до відкриття походження понять. Навчальна діяльність від наукової професійної діяльності відрізняється тим, що учень вчиться здобувати засоби з'ясування походження понять. Учень у навчальній діяльності повинен бути поставлений в такі умови, де би він сам щось для себе знайшов або відкрив.

Аналізуючи підходи до навчання у вищій медичній освіті, варто сказати, що відхід від традиційної системи освіти і перехід до інноваційної відбувається досить повільними темпами, на це впливає багато чинників, не останнім серед них є небажання викладачів переходити на інноваційне навчання, адже воно передбачає виконання великого обсягу методичної роботи. Проте саме перехід до інноваційних підходів навчання спричинить якісні зміни в підготовці майбутніх лікарів, переведе навчання з рівня інформування про професійну діяльність на рівень формування, розвиток та професійне становлення студентів.

Під інноваційним підходом до навчання ми розуміємо, і цим керуємося в нашому дослідженні, такий вид навчання, в якому студент повинен бути поставлений в такі умови, де б він сам відкривав і знаходив нове в навчальному матеріалі, що і буде рушійною силою його формування, розвитку та прискореного професійного становлення. Реалізацію такого інноваційного підходу до навчання забезпечить введений нами термін “науково-дослідницька діяльність студентів”, яка відмінна не лише в змістовому

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В МЕЖАХ ВІДКРИТОГО КОМУНІКАТИВНОГО ПРОСТОРУ

наповненні, але й організаційному. Варто зазначити, що при традиційній організації навчального процесу у вищій медичній школі науково-дослідницька діяльність студентів реалізується в позааудиторний час, відмінність застосованого нами поняття полягає в тому, що даний вид діяльності забезпечує саме аудиторна робота студентів, що, за теорією поетапного формування розумових дій П. Гальперіна [1], можна віднести до найвищого рівня – виконання дій у розумовій діяльності та, за Б. Беспальком, до найвищого рівня (£-V) – дослідницького. Кінцевою метою такого навчання є самостійний пошук нового для студента знання або способів дій, саме такий механізм розумової діяльності є підвалиною формування професійного (клінічного) мислення. Але найважливішим аспектом у механізмі формування даного типу мислення є процеси особистісного становлення майбутнього спеціаліста, тому, щоб дійти до дослідницького рівня професійних вмінь, необхідно мати високі показники особистісного зростання, це може забезпечити відповідно спроектована навчальна система, яка базується на вже нами проаналізованих класичних підходах до навчання: операційних, особистісно орієнтованих та розвиваючих моделях.

Наша програма експериментального навчання побудована таким чином, що нагромадження та осмислення нового досвіду студентами, перебудова їх мотивів й установок здійснюються не шляхом прямого, лінійного, впливу, певної тенденційності навчання, а завдяки забезпеченню студентів науково-дослідницькими засобами оброблення навчального матеріалу. Засвоєння засобів організації нової пізнавальної інформації дозволяє вивчати світ і себе не на буденному, конформному, індивідуальному рівні, а на основі узагальненого теоретичного погляду на неї на світоглядному рівні, усвідомлено ставити як професійні цілі, так і життєві, і досягати їх ефективного здійснення. В основі такої позиції щодо структурування навчального процесу є розуміння значення “індивідуального засобу ціннісно-сміслового орієнтування” та ролі орієнтовної основи дій у вирішенні не лише навчальних, але й життєвих завдань.

При побудові навчальної діяльності студентів-лікарів ми віддавали перевагу проблемно-пошуковому усвідомленню та комбінуванню у розв’язанні нетипових ситуацій замість засвоєння ними вже готового, обробленого викладачем матеріалу. Зміст навчального процесу створюється в результаті пошуково-дослідницьких дій студентів, критерій якості якого знаходиться у сфері розвитку професійного (клінічного) мислення.

На нашу думку, професійне становлення студентів-лікарів у вищому медичному навчальному закладі здійснюється при вирішенні майбутніх професійних ситуацій, що моделюють зміст і структуру майбутньої діяльності. Саме цим й обумовлюється необхідність конструювання експериментальної моделі їхнього генезису та розвитку, з’ясування закономірностей цього процесу. Суттєвими змінами має бути перебудова змісту і методики структурування і викладання дисциплін та їх орієнтація на особистісно орієнтований та розвиваючий підхід до навчання, створення умов, які сприяють розвитку у студентів професійного (клінічного) мислення та сприяють їх особистісному становленню.

Розглянуті інноваційні психолого-педагогічні моделі навчання, методи і методичні прийоми, які використовуються у вищій медичній освіті у підготовці студентів-медиків, враховані нами при розробленні адаптивно-динамічного навчання, спрямованого на розвиток психологічних структур майбутнього лікаря.

Висновки. У статті здійснено аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми особистісного становлення фахівця і ролі психолого-педагогічних технологій навчання в цьому процесі. Виокремлено та систематизовано інноваційні психолого-педагогічні системи навчання та визначено їхню орієнтацію на особистісне становлен-

*ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ
ОСОБИСТОСТІ В МЕЖАХ ВІДКРИТОГО КОМУНІКАТИВНОГО ПРОСТОРУ*

ня студента-медика. Зроблено акцент, що важливою умовою здійснення розвитку особистісних структур студента-медика є організація адаптивно-динамічного навчання з метою формування означених структур. Репрезентовано новий підхід до процесу і структури учіння студентів у вищій медичній школі, виокремлено й описано базові форми навчальної діяльності, етапи їх засвоєння, здійснено вихід на розуміння знань, побудову та структурування навчальних завдань як моделей особистісного становлення майбутнього фахівця.

Список літератури: 1. Гальперин П.Я. Основные результаты исследования по проблеме “Формирование умственных действий и понятий” /П.Я.Гальперин. – М.:Педагогика, 1965. - С. 34-78. 2. Давыдов В.В., Маркова А.К. Развитие мышления в школьном возрасте // Принципы развития в психологии / Под ред. Л.И. Анциферовой. - М.: Наука, 1978. - С. 245-316. 3. Зеер Э.Ф. Психология профессионального образования: Учеб.пособие. - Москва-Воронеж, 2003. - 408 с. 4. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / А.Н. Леонтьев. - 2-е изд. — М.: Политиздат, 1977. – 304 с. 5. Максименко С.Д. Механізми трансформації структурних компонентів діяльності у професійному розвитку особистості в сучасних умовах / С.Д. Максименко // Актуальні проблеми становлення особистості професіонала в ризиконебезпечних професіях: матеріали міжрегіон. наук. семінару (Київ, 25 березня 2010 р.) / Мін-во оборони України, Національний університет оборони України. – К.: НУОУ, 2010. - С.12-14.

Bibliography (transliterated): 1. Gal'perin P.Ja. Osnovnye rezultaty issledovanija po probleme “Formirovanie umstvennyh dejstvij i ponjatij” /P.Ja.Gal'perin. – M.:Pedagogika, 1965. - S. 34-78. 2. Davydov V.V., Markova A.K. Razvitie myshlenija v shkol'nom vozraste // Principi razvitija v psihologii / Pod red. L.I. Anciferovoj. - M.: Nauka, 1978. - S. 245-316. 3. Zeer Je.F. Psihologija professional'nogo obrazovanija: Ucheb.posobie. - Moskva-Voronezh, 2003. - 408 s. 4. Leont'ev A.N. Dejatel'nost'. Soznanie. Lichnost' / A.N. Leont'ev. - 2-e izd. — M.: Politizdat, 1977. – 304 s. 5. Maksimenko S.D. Mehanizmi transformacii strukturnih komponentiv dijal'nosti u profesijnomu rozvitku oso-bistosti v suchasnih umovah / S.D. Maksimenko // Aktual'ni problemi stanovlennja oso-bistosti profesionala v rizikonebezpečnih profesijah: materialy mizhregion. nauk. se-minaru (Kiiv, 25 bereznja 2010 r.) / Min-vo oboroni Ukraïni, Nacional'nij universitet oboroni Ukraïni. – K.: NUOU, 2010. - S.12-14.

UDC 159.923.2(043.5)

M.M. Filonenko

**REVIEW SYSTEMATIZED PSYCHOLOGICAL AND EDUCATIONAL SYSTEMS
AND DEFINITIONS THEIR FOCUS ON PERSONAL DEVELOPMENT
OF MEDICAL STUDENTS**

In the analysis of psychological and educational literature on the professional and personal development of the role of psychological and pedagogical technologies in the process. Dedicated and innovative systematic psychological and educational training system and determine their orientation to the formation of personal medical student. An accent that an important condition for the development of personality structures medical student organization is adaptive-dynamic study to form the aforementioned structures. The new approach to the process and structure learning of students in higher medical school, marked and described the basic form of learn-

*ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ
ОСОБИСТОСТІ В МЕЖАХ ВІДКРИТОГО КОМУНІКАТИВНОГО ПРОСТОРУ*

ing activities, stages of learning, carried out on the understanding of knowledge construction and structuring learning tasks as models of future personal development expert. Made description models of training medical students. Introduced term research activities of medical students. Introduced term adaptive- dynamic studies, the essence of which is to significantly alter the content and methods of restructuring, structuring and teaching subjects they focus on student-centered and developmental approach to learning, creating conditions conducive to the development of students' professional (clinical thinking) and contribute to their personal development. In constructing the learning activities of students we doctors preferred problem- awareness and combining search in unresolved atypical situations, instead of mastering them already finished processed material teacher. The content of the process created by the search and action research students as a criterion which is in the field of professional (clinical) thinking. The innovative psychological and pedagogical learning models, methods and instructional techniques that are used in higher medical education in training medical students, we considered when developing adaptive- dynamic studies aimed at the development of psychological structures of the future doctor.

***Keywords:** psychology educational technology, personal development, medical student learning.*

УДК 159.923.2(043.5)

М.М. Филоненко

**СИСТЕМАТИЗИРОВАННОЕ РАССМОТРЕНИЕ ПСИХОЛОГО-
ПЕДАГОГИЧЕСКИХ СИСТЕМ И ОПРЕДЕЛЕНИЕ ИХ ОРИЕНТАЦИИ НА
ЛИЧНОСТНОЕ СТАНОВЛЕНИЕ СТУДЕНТОВ-МЕДИКОВ**

В статье проведен анализ психолого-педагогической литературы по проблеме личностного становления специалиста и роль психолого-педагогических технологий обучения в этом процессе. Выделены и систематизированы инновационные психолого-педагогические системы обучения и определена их ориентация на личностное становление студента-медика. Сделан акцент, что важным условием осуществления развития личностных структур студента-медика является организация адаптивно- динамического обучения с целью формирования указанных структур. Представлен новый подход к процессу и структуре учения студентов в высшей медицинской школе, выделены и описаны базовые формы учебной деятельности, этапы их усвоения, осуществлен выход на понимание знаний, построение и структурирование учебных задач как моделей личностного становления будущего специалиста.

***Ключевые слова:** психолого-педагогические технологии, личностное становление, студент-медик, учение.*

Стаття надійшла до редакційної колегії 25.12.2015